

Antígona i procés sobiranista català

written by Jordi Salat | 15 de gener de 2018

Després de llegir notícies a la premsa que fan referència a la situació en què es troben el president i vicepresident de Catalunya, Sr. Carles Puigdemont (a l'autoexili forçat) i el Sr. Oriol Junqueras (a la presó) i els arguments que donen les forces polítiques d'España i també d'Europa a més dels polítics espanyols que es defineixen com a constitucionalistes, en el sentit de "condicionar la voluntat democràtica del poble" al marc constitucional, sobre la legalitat del procés sobiranista català al qual consideren "il·legal", de forma inconscient, he agafat un llibre de la meua llibreria i l'he obert a l'atzar.

El llibre ha resultat ser *El lenguaje olvidado* d'Erich Fromm. La pàgina que he obert és sobre Antígona, l'heroïna hel·lènica de la qual parla l'obra de teatre de Sòfocles.

Antígona fou castigada a morir per desobeir la llei "constitucional" que defensava el rei Creont i el seu govern a Tebes.

De cop he tingut una visió que relaciona la mitologia hel·lènica amb el procés sobiranista que viu el poble català.

En aquesta visió, les argumentacions legalistes de Creont, el rei de Tebes, i el govern tebà per condemnar Antígona, i els arguments dels anomenats "constitucionalistes" d'España i d'Europa, i per tant també del govern espanyol i la Comissió europea per condemnar els protagonistes del procés sobiranista català, m'ha semblat que tenien un cert paral·lelisme. La Llei reprimeix l'Esperit.

Antígona, representa els protagonistes del procés sobiranista català empresonats i condemnats per un poder que els acusa

–igual que es fa amb Antígona– d’haver fet un acte il·legal. Han passat segles, més de 2.000 anys. Res de nou sota el Sol.

Antígona i els soldats-
policies de Tebes

El món és l’escenari d’un teatre, una “Divina Comedia” com va dir Dant Alighieri. Un cop fetes unes reflexions he recordat que Salvador Espriu va fer una obra de teatre amb el nom d’Antígona. I també amb el nom d’altres personatges, podríem dir-ne que mitològics, de la cultura hel·lènica: les tres obres dramàtiques que Espriu va escriure al llarg de la seva trajectòria literària, que van ser *Antígona*, *Primera història d’Esther* i *Una altra Fedra* si us plau. Salvador Espriu ja va parlar-ne d’aquest paral·lelisme entre mites grecs i situacions polítiques a Catalunya en temps del règim de Franco. Han passat anys. Res de nou sota el Sol.

La història són cicles repetitius com deien Toynbee, Spengler i Deulofeu? Hi ha evidències que ens fan creure que sí. Hi ha un “ésser” que es vol manifestar i fer realitat i un poder fàctic que no li ho vol permetre. Tot això ens porta a parlar del bé i del mal. I dels seus atributs, que són: la veritat i la falsedat o mentida.

Sobre aquesta qüestió també estic fent les meves reflexions expressades públicament des de fa més de quaranta anys. La lluita entre Catalunya i *Espanya* té un fons religiós que comporta una concepció de la divinitat diferent des de l’origen; una dualitat a la qual podríem dir-ne dialèctica matriarcal i paternal. Hi ha, però, un matís més essencial que

jo anomeno zodiacal –en el cas genuïnament català (i també occità, basc, cors, bretó, flamenc i de la resta de nacions naturals d'arreu del món)–, i antizodiacal –en el cas de l'espanyatisme.

El zodiacalisme l'identifico amb el Nou Testament bíblic i el seu concepte de *divinitat celestial* (12 apòstols de Crist igual com 12 cases zodiacals del Sol) i el considero diferent del *jahvehisme* de l'Antic Testament bíblic.

Així ho entenien també els càtars de llengua d'oc a Occitània. Aquells cristians víctimes d'una croada, en el segle XIV, empresonats, torturats i morts en nom d'una legalitat, igual que Antígona.

També m'ha fet reflexionar la interpretació que fa Erich Fromm del mite d'Edip relacionant-lo més aviat amb la lluita entre la concepció cultural matriarcal enfront de la concepció cultural patriarcal més que no pas amb la que fa Freud, el qual la relaciona amb l'enamorament de la mare. Quelcom en el meu interior, el meu criteri, em fa sentir identificat amb la concepció de Fromm més que no pas amb la de Freud. Però m'he tornat a centrar atentament en el tema d'Antígona i el tema de la llibertat i l'obediència a la llei, sigui dogmatisme religiós o constitucionalisme polític i la fidelitat a un mateix, als propis pensaments i sentiments, i del mètode o criteri que ens ajudi a dilucidar-ne la bondat o maldat. Em pregunto si no ens serveix encara la magnífica obra *El Criteri* del català Jaume Balmes. Com és que no s'ensenya aquest llibre a les escoles catalanes (igual com *L'Esperit de Catalunya* de Josep Trueta) i a les classes de filosofia de les universitats catalanes i d'arreu del món?

Em pregunto: Podria la mitologia hel·lènica ajudar a fer entendre el procés que es viu a Catalunya als polítics europeus que no el volen reconèixer ni donar-hi suport?

Llegeixo el següent en el llibre de Sòfocles (496 aC) sobre

Antígona:

“Creont considera que té autoritat suficient per dictar unes lleis de la terra malgrat que transgredeixin les lleis divines, ...

I continuo llegint:

Per això, Antígona també prefereix posar per davant el seu destí diví que el seu destí terrenal. Només d'aquesta manera es pot justificar l'acceptació de la mort abans que retractar-se de les seves accions.

Això no obstant, Creont té una ceguesa de l'esperit (en grec até) que no li permet veure que s'està condemnant a si mateix davant els déus i que haurà de respondre al més enllà pels seus actes. Aquesta dualitat entre llei terrenal i llei divina permet identificar molt bé quina era la visió de l'autor respecte a aquest assumpte”.

Trobo que en els actuals moments s'hauria de representar aquesta obra als teatres de Catalunya i a TV3¹.

A aquells que posin en dubte que la voluntat d'un poble és divina els recomano que reflexionin sobre d'on vénen els sentiments i les voluntats dels pobles que ho manifesten democràticament. I el poble català ho ha demostrat democràticament a les urnes en diverses ocasions. Han estat molts els filòsofs i teòlegs que han predicat sobre “la democràcia de l'Esperit” i la seva interpretació divina en el sentit que la identifica amb el ser interior de cada persona que es posa en comunió amb el ser de totes les coses que són de veritat i no pas amb el dogma o la llei. El déu de la democràcia és un déu interior que es revela en el cap de les persones i el seu pensament, sentiment i voluntat noble, i no pas a dalt de la muntanya fent lleis que s'han d'obeir sense pensar, sense criteri raonable.

Estàtua de
Sòfocles
(496 aC)
Museu
lateranens
e. Roma.

Quan Sòfocles va escriure *Antígona*, posava de manifest un arquetip universal: **la dialèctica entre l'obediència de la llei i la fidelitat a l'esperit**². Aquesta és la dialèctica que viuen els protagonistes del procés sobiranista català davant la llei espanyola que no els deixa ser allò que són, senten i volen ser. El poble català que vol donar testimoni del seu esperit, encarnat en persones humanes de diverses ètnies i classes socials que són els éssers humans de Catalunya, com *Antígona* representa, encarna i dona testimoni d'un arquetip universal que afecta totes les nacions autèntiques –naturals o vernaclístiques– reprimides per legalitats adverses, i aquest fet representa i afecta també tota la humanitat i el seu noble destí.

---

¹També fóra bo representar l'obra *Fuenteovejuna* de Lope de Vega. *Fuenteovejuna* (escrita el 1613) narra la revolta d'un poble contra els abusos de poder del seu governador. És la unió del poble el que aconsegueix vèncer el tirà i la denúncia social sobre els abusos de poder.

²El poder imperialista de Roma, a aquest fenomen anomenat esperit pels cristians, i n'és exemple el llibre de Josep Trueta, *L'Esperit de Catalunya*, l'anomenava *genius loci*; *genius* en grec vol dir *origen* i origen ve *or* que vol dir *llum* (Or) del *principi* o *començament* (Gen); també se l'anomena alè creador, *emanació*, *eó*, o *prana* en el budisme.